

College van burgemeester en wethouders

Portefeuillehouder: Peter van Diepen
Betrokken portefeuillehouders:
Michiel Wouters
Pieter Kos
Peter de Vrij
Jan de Boer
Petra Bais
Fotigui Camara

Van team: Team Omgeving
Adviseur: Judith Koning
E-mail: j.koning@denhelder.nl

Classificatie: **Openbaar**
Embargo: **Nee**

Kenmerk:
Begrotingswijziging: **Nee**

Onderwerp: Kadernota 2024-2027

Publiekssamenvatting:

Deze kadernota is de eerste kadernota van dit college. De trends, doelstellingen en indicatoren zijn daarom opnieuw geformuleerd. Daarnaast is een aantal actuele ontwikkelingen uitgewerkt zodat er een goed beeld is van de kansen en uitdagingen waar we voor staan. We zien hierbij dat we, als gevolg van kostenstijgingen binnen het sociaal domein (met name Jeugdzorg), rekening moeten houden met fors meer uitgaven.

Om het tij van de oplopende kosten te keren en daarnaast nog (andere) ambities te kunnen verwezenlijken, zijn extra maatregelen nodig. In de kadernota wordt een aantal maatregelen toegelicht. Echter kunnen wij als college, ook met extra maatregelen, de stijgende kosten niet zodanig beheersen dat de oplopende kosten opgevangen kunnen worden. Om tot een sluitende begroting te komen zijn dan ook ingrijpende keuzes nodig. Hierop is nog niet geanticipeerd in deze kadernota. Allereerst is een beter zicht nodig op de inspanningen en bijdragen van het Rijk, welke traditioneel pas eind mei bekend zal zijn via de meicirculaire. Daarnaast vinden wij het niet logisch en zelfs onterecht als de kostenstijging in de Jeugdzorg, welke ruim € 5 miljoen bedraagt, in zijn geheel wordt afgewenteld op de gemeente. In deze kadernota is dan ook geen sprake van een sluitend meerjarenperspectief. Hiermee geven we een duidelijk signaal af naar de provincie en het Rijk: de kostenstijging in de jeugdzorg vraagt teveel van de gemeente Den Helder en kunnen wij niet alleen oplossen.

Wel moeten we, conform landelijke regelgeving, als gemeente een sluitende meerjarenbegroting aanbieden aan de Provincie. Voorgesteld wordt het college de opdracht te geven met een voorstel voor een sluitende begroting 2024-2027 te komen. Naar aanleiding van het debat in de gemeenteraad worden de denkrichtingen om tot dit voorstel te komen verder door het college uitgewerkt en verwerkt in het voorstel voor de begroting 2024-2027.

Geadviseerd besluit

De gemeenteraad voor te stellen:

1. de in de kadernota 2024-2027 opgenomen trends, doelstellingen, indicatoren en activiteiten vast te stellen en als uitgangspunt te nemen voor de voorbereiding van de programmabegroting 2024-2027;
2. het college de opdracht te geven met een voorstel voor een sluitende begroting 2024-2027 te komen, waarbij de resultaten van het debat in de gemeenteraad worden meegenomen.

Raadsvoorstel:

Aanleiding en context

Deze kadernota is de eerste kadernota van dit college. De trends, doelstellingen en indicatoren zijn daarom opnieuw geformuleerd. Hiervoor is allereerst input opgehaald bij het maatschappelijke middenveld. Wij als gemeente staan immers niet op ons zelf, maar werken met vele organisaties en inwoners voor én aan onze mooie stad. Daarom zijn we het proces voor de kadernota extern begonnen. Vervolgens zijn de trends en doelstellingen verder uitgewerkt op basis van onder andere het collegeprogramma en huidige beleidskaders. Tot slot zijn er indicatoren gezocht bij de nieuwe doelstellingen. Dit alles is op 6 april besproken met de raads- en commissieleden tijdens een informatieavond.

Verder is op 6 april het actuele begrotingsbeeld toegelicht. Hierbij kwam naar voren dat we te maken hebben met forse kostenstijgingen binnen het sociale domein, oplopend tot € 8 miljoen euro in 2027. Om hier op in te spelen zijn aanvullende maatregelen uitgewerkt. Echter kunnen wij als gemeente, ook met extra maatregelen, de stijgende kosten niet zodanig beheersen dat alles opgevangen kan worden zonder dat het onze inwoner zal raken. Bij uitblijven van aanvullende financiële compensaties van het Rijk zijn dan ook ingrijpende maatregelen nodig om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting.

Op deze ingrijpende maatregelen is nog niet met kostenbesparingen geanticipeerd in deze kadernota. Allereerst hebben wij nog onvoldoende zicht op de inspanningen en bijdragen van het Rijk, welke traditioneel pas eind mei bekend zullen zijn. Daarnaast vinden wij het niet logisch en zelfs onterecht als de kostenstijging in de Jeugdzorg, welke ruim € 5 miljoen bedraagt, in zijn geheel wordt afgewenteld op de gemeente (op dit moment is hier ook nog overleg tussen de VNG en het Rijk over). In deze kadernota is dan ook geen sprake van een sluitend meerjarenperspectief. Hiermee geven we een duidelijk signaal af naar de provincie en het Rijk: de kostenstijging in de jeugdzorg vraagt teveel van de gemeente Den Helder en kunnen wij niet alleen oplossen.

Wel moeten we, conform landelijke regelgeving, als gemeente een sluitende meerjarenbegroting aanbieden aan de provincie. In dit raadsvoorstel worden de denkrichtingen toegelicht om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen. Naar aanleiding van het debat in de gemeenteraad worden de denkrichtingen verder door het college uitgewerkt en verwerkt in de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027.

Doelen en resultaten

De kadernota is bedoeld om het politieke debat te voeren over ontwikkelingen, prioritering en beleidsrichtingen. De uitkomsten van dit debat zijn uitgangspunt voor de op te stellen begroting 2024-2027.

Kaders en omstandigheden

De aanpak van het proces rondom de kadernota is op 28 november 2022 afgestemd met het presidium. Hierbij zijn de volgende inhoudelijke uitgangspunten benoemd:

- De hoofdstukindeling met de vier programma's houden we in stand (alleen titel van bestuurlijke vernieuwing aanpassen naar bestuurlijke samenwerking);
- Opbouw binnen de programma's (van groter algemeen geheel naar concrete activiteiten) behouden. We actualiseren de maatschappelijke trends en werken vervolgens de doelen, activiteiten en indicatoren uit;
- We voegen alleen een indicator toe wanneer het van toegevoegde waarde en meetbaar is. Het aantal indicatoren kan daardoor beperkt blijven.

Daarnaast zijn de volgende financiële uitgangspunten, die eerder al zijn vastgesteld door de raad, meegenomen:

- Structurele lasten worden structureel gedekt (in dit geval nog niet gelukt);
- Weerstandratio van minimaal 1,0;
- Ruimte voor nieuw beleid (ruimtevragers).

Andere uitgangspunten die als kader fungeren zijn de indexeringen voor:

- loonontwikkeling (5,1%);
- prijsontwikkeling (4%);
- gemeenschappelijke regelingen (7,1%);
- gesubsidieerde instellingen (4,8%) en
- gemeentelijke heffingen (4,6%).

Argumenten en alternatieven

Zoals eerder benoemd hebben we te maken met kostenstijgingen binnen het sociale domein. We zien een stijging van de kosten in de jeugdzorg van ongeveer € 5 miljoen, bij de WMO van € 2 miljoen en daarnaast is bij allebei ook nog sprake van extra prijsindexaties van € 1,3 miljoen.

We zien echter ook mogelijkheden (en noodzaak) om deze zorgkosten te beheersen en daarmee de trend bij te buigen. Deze beheersmaatregelen zijn al als nieuw beleid verwerkt in de kadernota (binnen programma zorgzame gemeente). Dit leidt tot een kostenbesparing oplopend tot bijna €1,5 miljoen in 2027.

Daarnaast stellen we voor om in te zetten op beleidswijzigingen rondom Jeugdzorg en WMO. Dit moet een voordelig effect opleveren oplopend tot € 3,5 miljoen in 2027. Hoewel ons streven is om dit zo min mogelijk effect op onze inwoners te laten hebben, voorzien we dat dit niet is te voorkomen.

Beleidswijzigingen kunnen leiden tot hogere tarieven, ander aanbod en/of budgetplafonds. Nadere uitwerking is nog nodig maar we gaan graag eerst over deze denkrichting in gesprek met de gemeenteraad.

Wanneer het nieuwe beleid (alle ruimtevragers en de bovengenoemde maatregelen sociaal domein) worden doorberekend ontstaat het volgende begrotingssaldo (terug te vinden op pagina 44 van de kadernota):

Bedrag x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Stand meerjarenbegroting 2023-2026	3.077	7.599	-716	-716
Eerste tussenrapportage 2023, incl. algemene uitkering	-6.916	-8.292	-6.400	-6.359
Saldo na eerste tussenrapportage 2023	-3.839	-693	-7.116	-7.075
Autonome ontwikkelingen	163	346	251	104
Nieuw beleid structureel	1.114	3.056	3.545	3.998
Nieuw beleid incidenteel	-5.590	-2.365	-145	-265
Saldo Kadernota 2024-2027	-4.313	1.037	3.651	3.837
Saldo na Kadernota 2024-2027	-8.152	344	-3.465	-3.238

Dit betekent dat er voor 2024, 2026 en 2027 een tekort is. Het tekort van ruim €8 miljoen in 2024 kan worden opgevangen uit de algemene reserve (zie kopje financiële consequenties voor een toelichting). Echter zullen we voor 2026 en 2027 ingrijpende keuzes moeten maken en maatregelen moeten nemen om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen. We zien daarvoor, naast de genoemde beheersmaatregelen sociaal domein en de beleidswijziging sociaal domein, de volgende twee denkrichtingen:

1. Binnen de andere programma's (samenwerkende gemeente, vitale gemeente en leefbare gemeente) maatregelen nemen die leiden tot een voordelig effect. We stellen voor om in te zetten op een voordelig effect van in totaal € 2,5 miljoen in 2026 en 2027.
2. De ambities in het collegeprogramma aanpassen en het schrappen van een aantal ruimtevragers nieuw beleid. We stellen voor om in te zetten op een kostenbesparing van in totaal € 750.000 in 2026 en 2027.

Wanneer de genoemde denkrichtingen worden gerealiseerd zal er sprake zijn van een structureel sluitende begroting 2024-2027, waarbij het weerstandsvermogen op of boven 1,0 blijft.

Bestuurlijke vernieuwing

De kadernota is tot stand gekomen met input van het maatschappelijk middenveld en de raadsfracties. Op 25 januari is het maatschappelijk middenveld bevraagd op de trends die zij zien en welke doelstellingen hierbij passen. De samenvatting van de opbrengst is teruggekoppeld aan alle genodigden uit het maatschappelijk veld en de gemeenteraad (via raadsinformatiebrief 2023-007487). Vervolgens heeft op 6 april 2023 een bijeenkomst met de raads- en commissieleden plaatsgevonden. Hierbij is het actueel financiële overzicht gepresenteerd en is er verder gesproken over de (concept) trends, doelstellingen en indicatoren.

Het voorstel kan, op grond van de Referendumverordening gemeente Den Helder 2012 lid 2 onder e. 'vaststelling en wijziging van de gemeentelijke begroting en rekening', geen onderdeel zijn van een referendum.

Duurzaamheid

De duurzaamheidsdoelstellingen zijn onderdeel van de inhoudelijke doelstellingen.

Financiële consequenties

Op basis van deze kadernota is er nog geen sprake van een structureel sluitend meerjarenperspectief. Rekening houdende met een uitname uit de reserve ter grootte van het in deze kadernota verwachte resultaat over 2024 van negatief € 8.152.000, zal het weerstandsvermogen dalen naar 1,0 per einde 2024. Hierin is rekening gehouden met zowel het verwachte (positieve) rekeningresultaat 2022 als de verwachte (negatieve) uitkomst van de eerste tussenrapportage 2023. Om het weerstandsvermogen niet verder te laten dalen kan er in de nabije toekomst geen beroep worden gedaan op de algemene reserve.

Uitvoering en planning

Op 15 mei 2023 wordt een technische toelichting op de kadernota gegeven aan de gemeenteraad. Daarna kunnen vragen worden ingediend. Deze moeten uiterlijk op 22 mei om 9.00 uur ontvangen zijn. Beantwoording vindt plaats op uiterlijk 6 juni 2023. Vervolgens vindt de meningsvormende fase plaats in een extra vergadering van de commissie Bestuur en Middelen op 15 juni 2023 en is er op 26 juni een extra raad met de algemene beschouwingen. Tot slot stelt de gemeenteraad de kadernota op 10 juli 2023 vast. Na vaststelling van de kadernota worden de richtinggevende besluiten van de gemeenteraad verder uitgewerkt en verwerkt in de begroting 2024-2027. Deze begroting wordt op 6 november 2023 vastgesteld door de gemeenteraad.

Communicatie

Er wordt een persbericht verstrekt en de kadernota 2024-2027 is te vinden op de website van de gemeente.

Raadsvergadering d.d.	
Besluit nummer	
Onderwerp	Kadernota 2024-2027

De raad van de gemeente Den Helder;

gelezen het raadsvoorstel van het college van burgemeester en wethouders van Den Helder van 9 mei 2023,

besluit:

1. de in de kadernota 2024-2027 opgenomen trends, doelstellingen, indicatoren en activiteiten vast te stellen en als uitgangspunt te nemen voor de voorbereiding van de programmabegroting 2024-2027;
2. het college de opdracht te geven met een voorstel voor een sluitende begroting 2024-2027 te komen, waarbij de resultaten van het debat in de gemeenteraad worden meegenomen.

Aldus besloten in de raadsvergadering van